

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Žiškové a soudců JUDr. Lenky Kaniové a JUDr. Josefa Baxy v právní věci žalobkyň: **a) L. M., a b) nezl. I. M.,** [zastoupena žalobkyní a) jako zákonnou zástupkyní], státních příslušnic Ruské federace, obou zastoupených JUDr. Martinem Šmerdou, advokátem se sídlem Vránova 39, 621 00 Brno, proti žalovanému **Ministerstvu vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, poštovní schránka 21/OAM, 170 34 Praha 7, proti rozhodnutí ze dne 6. 1. 2004, č. j. OAM-5721/VL-07-P05-2003, o kasační stížnosti žalobkyň proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 19. 5. 2005, č. j. 36 Az 42/2004 - 38,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žalobkyně nemají **p r á v o** na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III.** Žalovanému **s e n e p ř i z n á v á** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.
- IV.** Odměna advokáta JUDr. Martina Šmerdy **s e u r č u j e** částkou 1993,30 Kč. Tato částka bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím ze dne 6. 1. 2004 zastavil žalovaný řízení o udělení azylu ve věci žalobkyň podle § 25 písm. h) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu; zdůvodnil to tak, že žalobkyně dne 1. 1. 2004 v průběhu řízení neoprávněně vstoupily na území jiného státu.

Žalobu proti tomuto rozhodnutí zamítl Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 19. 5. 2005; v řízení před správním orgánem neshledal žádné vady a přisvědčil žalovanému i v právním posouzení věci.

V kasační stížnosti proti tomuto rozsudku žalobkyně namítly, že při zjišťování skutkové podstaty v části správního řízení týkající se posouzení překážek vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost. Dále namítly, že krajský soud nesprávně posoudil právní otázku aplikace čl. 33 Úmluvy o právním postavení uprchlíků (dále jen „Ženevská úmluva“; vyhlášena pod č. 208/1993 Sb.) a čl. 3 Úmluvy proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení (dále jen „Úmluva proti mučení“; vyhlášena pod č. 143/1988 Sb.). Žalobkyně jsou přesvědčeny, že ačkoliv je posuzování překážek vycestování podle § 91 zákona o azylu vázáno pouze na meritorní rozhodnutí o neudělení nebo odnětí azylu, byl správní orgán povinen posoudit překážky vycestování, a to ve smyslu čl. 33 Ženevské úmluvy a čl. 3 Úmluvy proti mučení. Neučinil-li tak a nedal-li tak ustanovení mezinárodní smlouvy přednost před zákonem, porušil mezinárodněprávní závazky České republiky (článek 10 Ústavy ČR). Žalobkyně odkázaly na závazek České republiky obsažený v čl. 33 odst. 1 [Zákaz vyhoštění a navracení (refoulement)] Ženevské úmluvy, který žalovanému ukládá zkoumat před vydáním rozhodnutí, zda žadateli o azyl objektivně v případě návratu do vlasti nehrozí jednání popsané v tomto článku, bez ohledu na to, zda žadatel tvrdí subjektivní obavy. Zdůraznily přitom odlišnost dikce článku 1 písm. A odst. 2 úmluvy, který charakterizuje uprchlíka jeho subjektivně pocíťovanými obavami z pronásledování, a čl. 33 odst. 1 úmluvy, který naplnění tohoto subjektivního aspektu nevyžaduje a toliko stanoví bezvýhradnou povinnost státu. Žalobkyně dále uvedly, že v jejich věci nelze aplikovat čl. 33 odst. 2 této úmluvy, který v určitých případech vylučuje ochranu obsaženou v odst. 1 téhož článku (nedopustily se žádného trestného činu a nelze je z vážných důvodů považovat za nebezpečné pro Českou republiku). Žalobkyně namítly i porušení čl. 3 Úmluvy proti mučení. Tato Úmluva ani zákon o azylu nevyžadují jako nutnou podmínku ke zkoumání hrozby mučení, aby cizinec explicitně vyjadřoval obavy z mučení: tato povinnost naopak žalovaného stíhá *ex officio*.

Žalobkyně proto navrhly, aby byl napadený rozsudek krajského soudu zrušen a věc mu byla vrácena k dalšímu řízení. Současně požádaly o to, aby byl jejich kasační stížnosti přiznán odkladný účinek; tato žádost se však – s ohledem na zamítnutí kasační stížnosti - stala bezpředmětnou.

Dne 14. 7. 2006 se pak žalobkyně obrátily na Nejvyšší správní soud se žádostí o „*prodloužení lhůty pro přezkoumání soudního řízení o žádosti o azyl v ČR*“, kterou zdůvodnily obavami ze situace v Čečensku. Rodina pravidelně informuje prvou žalobkyni o tom, že zde dochází k nepokojům a vojáci v ulicích zatýkají civilní obyvatelstvo. Kdyby se žalobkyně mohly vrátit domů a žít tam v normálních podmínkách, udělaly by to. Závěrem vyjádřila prvá žalobkyně přání žít i s dcerou v České republice a legálně tu pracovat.

Žalovaný ve svém vyjádření ke kasační stížnosti mj. uvedl, že překážka vycestování se v souladu s ustanovením § 28 zákona o azylu posuzuje pouze v případě neudělení nebo odnětí azylu, tedy při vydávání meritorního rozhodnutí; ve věci žalobkyň bylo však řízení zastaveno, a rozhodování o překážce vycestování tu tak nemělo místo.

Kasační stížnost není důvodná.

K námitce žalobkyň, podle níž se měl žalovaný i v rozhodnutí vydaném podle § 25 písm. h) zákona o azylu zabývat případnými překážkami vycestování ve smyslu § 91 tohoto zákona, zdejší soud poukazuje na ustanovení § 28 zákona o azylu, z kterého vyplývá,

že pouze v případě, že bude rozhodnuto o neudělení nebo odnětí azylu, ministerstvo v rozhodnutí uvede, zda se na cizince vztahuje překážka vycestování. Zastavení řízení podle ustanovení § 25 zákona o azylu je způsob rozhodnutí, jenž nastupuje v případě naplnění některé z taxativně stanovených podmínek, aniž by zároveň bylo rozhodováno o splnění či nesplnění podmínek nezbytných pro udělení azylu. Dle konstantní judikatury Nejvyššího správního soudu (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 9. 2004, č. j. 2 Azs 147/2004 - 41, uveřejněn pod č. 409/2004 Sb. NSS; rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 9. 2004, č. j. 5 Azs 230/2004 - 45, nepublikován) je Ministerstvo vnitra ve smyslu § 28 zákona o azylu povinno vyslovit se výrokem k existenci překážek vycestování pouze tehdy, rozhoduje-li zároveň o neudělení azylu v režimu § 12, § 13 a § 14 zákona o azylu. Žalovaný tedy nepochybil, když neposuzoval, zda se na žalobkyně nevztahuje překážka vycestování: není totiž povinen rozhodnout o překážce vycestování, jestliže bylo řízení o azylu zastaveno.

K námitce porušení čl. 33 odst. 1 Ženevské úmluvy pak Nejvyšší správní soud odkazuje na svou předešlou judikaturu (např. rozsudek č. j. 5 Azs 233/2005 - 50 ze dne 30. 11. 2005, www.nssoud.cz): *„Pokud by hrozilo vyhoštění osoby, u níž by nebyla zkoumána přítomnost překážky vycestování podle § 91 zákona o azylu, jednalo by se však přitom o uprchlíka ve smyslu Ženevské úmluvy, kterému by hrozily neblahé následky zakotvené v čl. 33 odst. 1 Ženevské úmluvy, musela by být přednostně aplikována Ženevská úmluva a taková osoba by v konkrétním případě nesměla být vyhoštěna či jiným způsobem vrácena, neboť by to vedlo k porušení mezinárodních závazků ČR rozpornému ze své povahy i s čl. 1 odst. 2 Ústavy.“* (Srov. k tomu též rozsudek ze dne 4. 8. 2005, č. j. 2 Azs 343/2004 - 56, č. 721/2005 Sb. NSS.) Stát však není povinen posoudit existenci okolností uvedených v tomto ustanovení vždy u každého žadatele o azyl. Toto ustanovení je vymezeno nejen skutkově okolnostmi, jejichž nastání hrozí v případě navrácení či vyhoštění, ale je vymezeno také osobně, neboť se vztahuje pouze na uprchlíky. Nelze přitom tvrdit, že uprchlíkem je automaticky každý žadatel o azyl. Zatímco status žadatele o azyl je dán především volním aktem cizince, který se rozhodne o azyl požádat, a status azylanta, tedy osoby, již byl azyl státem udělen, je založen volním aktem státu, status uprchlíka je projevem objektivního stavu, který může být státem již pouze rozpoznán a deklarován. Státy, které jsou signatáři Ženevské úmluvy, jsou pak zavázány k tomu, aby tento status uznaly u těch osob, které spadají pod vymezení definice uprchlíka obsažené v čl. 1 písm. A odst. 2 této úmluvy. Podle tohoto ustanovení, ve znění Protokolu z roku 1967, je uprchlíkem osoba, která *„se nachází mimo svou vlast a má oprávněné obavy před pronásledováním z důvodů rasových, náboženských nebo národnostních nebo z důvodů příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo i zastávání určitých politických názorů, je neschopna přijmout, nebo vzhledem ke shora uvedeným obavám odmítá ochranu své vlasti“*.

Smyslem Ženevské úmluvy jako celku je *„zajistit uprchlíkům co největší možnost užívat základních práv a svobod“*, jak se praví v její preambuli. Mezi tato práva nepatří sice právo na udělení azylu, patří mezi ně však právo na uplatnění *„non-refoulement“*, i to se však vztahuje právě a pouze na uprchlíky ve smyslu výše citované definice. Nelze tedy dopředu vyloučit, aby osoba, jež žádá o azyl, mohla být označena za uprchlíka ve smyslu Ženevské úmluvy, v nyní posuzovaném případě tomu tak však zjevně není. Žalobkyně v průběhu azylového řízení netvrdily, že jsou pronásledovány z důvodu rasy, náboženství nebo z důvodu příslušnosti k určitým společenským vrstvám či pro zastávání určitých politických názorů. Pouze tvrdily, že v zemi původu trpí neustálými vojenskými operacemi; celá rodina byla též obtěžována maskovanými muži v uniformách, kteří dokonce po jeden

měsíc zadržovali manžela první žalobkyně. Taková situace je jistě tíživá, a jednání neznámých mužů snad může naplňovat i znaky trestného činu; nesvědčí však o pronásledování z důvodů výše uvedených. Navíc v daném případě z chování žalobkyň, které před zahájením řízení o udělení azylu v ČR již požádaly o azyl v Polsku, avšak svou žádost vzaly zpět a následně v průběhu azylového řízení v ČR vstoupily neoprávněně na území SRN, lze usuzovat, že žalobkyně neprchají před pronásledováním, nýbrž se snaží vybrat si zemi pobytu. Shodně s názorem žalovaného Nejvyšší správní soud konstatuje, že uprchlík má požádat o azyl v první zemi, kde nebude ohrožen jeho život, avšak nemá právo na volbu země, kde bude žádat o azyl.

V projednávané věci nic nenasvědčovalo tomu, že by žalobkyně po svém návratu mohly být vystaveny skutečností uvedeným v čl. 33 odst. 1 Ženevské úmluvy; přezkoumání jejich situace pohledem tohoto ustanovení by tak bylo zjevně nadbytečné. Čl. 33 odst. 1 Ženevské úmluvy sice skutečně požívá aplikační přednosti před ustanovením § 91 zákona o azylu, pokud by došlo k jejich rozporu, nicméně pokud skutečnosti zjištěné v azylovém řízení nesvědčí o tom, že by konkrétní žadatel o azyl mohl být uprchlíkem, není k takové aplikační přednosti důvod, neboť na takovou osobu čl. 33 odst. 1 Ženevské úmluvy nedopadá.

Obdobnou argumentaci lze aplikovat i na čl. 3 Úmluvy proti mučení. Pro to, aby tato úmluva byla použita přednostně před vnitrostátním právem, sice žalobkyně nemusí spadat do definice uprchlíka podle Ženevské úmluvy; aplikace úmluvy ve věci žalobkyň ovšem nebyla na místě, neboť žalobkyním nehrozilo ve smyslu uvedeného článku vypovězení, vrácení či vydání do státu, kde jsou „*vážné důvody se domnívat, že by jim v něm hrozilo nebezpečí mučení*“. Žalobkyně sice již v žalobě obsáhle líčily případy násilností a porušování práva v Čečensku; informace jimi uváděné však byly obecné a žalobkyně v tomto ohledu netvrdily nic, co by se týkalo jejich osobně.

Postup žalovaného ve věci žalobkyň tak byl v souladu jak se zákonem o azylu, tak s citovanými mezinárodními úmluvami. Ani krajský soud tedy nepochybil, pokud napadené rozhodnutí žalovaného shledal zákonným a ztotožnil se s jeho závěry. Ostatně skutečnost, že v daném řízení nebyla otázka případných překážek vycestování řešena, nemůže být žalobkyním k tíži: i v případě, že by byly z území ČR vyhoštěny, je povinností policie podle § 120a zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, v rozhodnutí o správním vyhoštění současně vyslovit, zda se na ně vztahuje překážka vycestování (§ 179).

K žádosti žalobkyň doručené soudu dne 14. 7. 2006 lze uvést pouze tolik, že zákon žádnou lhůtu k vydání rozhodnutí o kasační stížnosti v azylové věci nestanoví, a nelze ji tak ani prodloužit; rozhodovat ve věcech azylu (po 1. 9. 2006 se jedná o „věci mezinárodní ochrany“) by navíc soudy měly přednostně (§ 56 odst. 2 s. ř. s.). Řízení před správním soudem může být přerušeno (§ 48 s. ř. s.); mezi důvody k přerušení řízení, které jsou taxativně vypočteny, však nepatří to, že se účastník řízení nechce vrátit do své země.

Žalobkyně se svými námitkami neuspěly; Nejvyšší správní soud proto jejich kasační stížnost zamítl. O náhradě nákladů řízení rozhodl soud v souladu s § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobkyně neměly v řízení úspěch, a nemají tak právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému, který byl v řízení úspěšný a kterému by jinak náhrada nákladů řízení příslušela, náklady řízení nevznikly. Zástupci, který byl žalobkyním ustanoven soudem, náleží mimosmluvní odměna podle § 11 odst. 1 písm. b) vyhlášky č. 177/1996 Sb. (advokátního

tarifu). Soud proto přiznal ustanovenému advokátu v souladu se sazbou mimosmluvní odměny 1600 Kč za jeden úkon právní služby [§ 7, § 9 odst. 3 písm. f) a § 12 odst. 4 advokátního tarifu ve spojení s přechodným ustanovením čl. II vyhlášky č. 276/2006 Sb.] a 75 Kč jako paušální náhradu výdajů s tímto úkonem spojených (§ 13 odst. 3 advokátního tarifu ve spojení s přechodným ustanovením čl. II vyhlášky č. 276/2006 Sb.), celkem tedy 1675 Kč. Protože ustanovený advokát je plátcem daně z přidané hodnoty, zvyšuje se jeho nárok o částku odpovídající dani, kterou je advokát povinen odvést z odměny za zastupování a z náhrad hotových výdajů podle zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty (§ 35 odst. 8 s. ř. s.). Částka daně, vypočtená dle § 37 písm. a) a § 47 odst. 3 tohoto zákona, činí 318,30 Kč; celkem tedy advokátovi náleží 1993,30 Kč.

K podání ustanoveného advokáta ze dne 10. 7. 2006, v němž advokát vypočetl svou odměnu na 4165 Kč, je vhodné uvést, že zdejší soud setrvává na tom, že studium spisu není samostatným úkonem, za nějž náleží odměna, s výjimkou uvedenou v § 11 odst. 1 písm. f) advokátního tarifu. V projednávaném případě pak byl studiem spisu, které advokát provedl u krajského soudu dne 23. 2. 2006, naplněn právě úkon převzetí zastoupení ve smyslu § 11 odst. 1 písm. b) advokátního tarifu (takovým úkonem není pouhé převzetí obálky s usnesením ustanovujícím advokáta zástupcem nemajetného účastníka). Zdejší soud pak spatřuje podstatný rozdíl mezi „*obsáhlou trestní věcí*“, které se týkalo citované usnesení Vrchního soudu v Praze a která byla patrně obsáhlá zejména co do skutkové stránky věci, a projednávanou věcí, kde soud nezaznamenává složitost či komplexnost skutkových dějů. Konečně se pak ustanovený advokát mylí, pokud si za každý společný úkon účtuje dvě paušální částky náhrady hotových výdajů. Jak je zřejmé již ze samotného znění ustanovení § 12 odst. 4 advokátního tarifu (hovoří se tu o „*každé zastupované osobě*“, nikoli o každém úkonu), „*společný úkon*“ je úkonem jediným, byť se týká více osob; to, že se odměna za takový úkon počítá jako součet dvou částek ve výši 80 % standardní výše odměny, ještě nečiní z takového úkonu úkony dva. K odměně za společný úkon se pak připočítává jediná paušální částka, nikoli více paušálních částek v závislosti na tom, kolik osob je zastupováno.

Poučení: Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 13. prosince 2006

JUDr. Marie Žiškova
předsedkyně senátu